

PODOBA GOVORNE SLOVENŠČINE V TV-IGRI AVTOSTOP
DUŠANA JOVANOVIČA

Pisatelj D. Jovanovič označuje svoje osebe glede na njihovo družbeno in zemljepisno pripadnost s količino glasoslovnih značilnosti posameznih socialnih zvrsti (zbornega jezika, splošnega in pokrajinskega pogovornega j., narečja). Za vse te vrste jezika je značilna nedosledna razvrstitev glasoslovnih značilnosti. Nezborna besedje in oblikoslovje s skladno krepijo to zvrstno razslojenost. Uporaba sredstev za karakterizacijo je zavestna.

In his TV play AVTOSTOP (Hitchhiking) D. Jovanovič characterizes his characters in respect of their social and geographical provenance by an amount of phonetic features characteristic of individual social kinds of language (of educated language, general and regional variants, dialect). All these kinds of language in the play show an inconsistent distribution of phonetic characteristics. Sub-standard vocabulary, as well as peculiar morphology and syntax contribute to this unstratification. Linguistic means of characterization are used by the author consciously.

Pričujoča razprava analizira nezborna jezikovna sredstva v Jovanovičevem Avtostopu po posameznih jezikovnih plasteh, to se pravi ločeno glasoslovne in oblikoslovne nezborne značilnosti, nezborna besedje in govorno skladnjo, poleg tega pa preverja tudi ustreznost zapisa nezbornih glasoslovnih jezikovnih sredstev. Glavni namen analize je ugotoviti funkcijo nezbornih in govornih prvin v Jovanovičevem tekstu.

Izhodišče pristopa je določeno z dejstvom, da je Avtostop TV-igra, tj. besedilo, ki je sicer namenjeno tudi branju (to dokazuje objava v Problemih, št. 108, december 1971), a je dokončno realizirano šele takrat, ko je izgovorjeno. Ker gre torej za govorno podobo slovenščine, lahko pričakujemo, da se v besedilu v polni meri uveljavljajo vse socialne zvrsti slovenskega jezika, ki so predvsem govorjene, od pogovornega jezika do žargona in narečja. Seveda pa se ta raznolikost socialnih zvrsti jezika najbolj odraža v glasoslovju in besedju, kjer imamo tudi najbolj precizna merila za razlikovanje zbornega od pogovornega, narečnega in žargonskega, manj pa v skladnji, kajti pogovorna skladnja je na sploh značilna za govorjeni jezik ne glede na jezikovno zvrst. Zato bo predvsem analiza glasoslovnih jezikovnih sredstev odkrila, kakšno funkcijo ima taka raznolikost zvrsti jezika, v kolikšni meri je upravičena v zvezi s karakterizacijo posameznih oseb in okolja, iz katerega izhajajo, in koliko je Jovanovič pri uporabi nezbornih glasoslovnih značilnosti sploh dosleden.

Pri analizi uporabljam popis slovenskega pogovornega jezika razprave J. Toporišiča Slovenski pogovorni jezik (Slavistična revija 1970, št. 1—2), pri razreševanju posameznih problemov mi služijo njegove knjige Slovenski knjižni jezik 1—4 (Maribor 1965—67, 1970), deloma pa se naslanjam na razpravo Toma Korošca o Neknjižnih in govornih prvinah v novejši Zidarjevi prozi (Slavistična revija 1972, št. 3). Pri analizi besedja uporabljam klasifikacije Slovarja slovenskega knjižnega jezika 1970, v posameznih primerih pa si pomagam s Slovenskim pravopisom 1962.

I — Nezbornost v glasoslovju

Glavni osebi TV-igre, Miša in Ico, govorita jezik, ki se zelo približuje splošnemu pogovornemu jeziku, saj uporabljata domala vse njegove značilnosti, le tu pa tam se njuna govorica spusti na raven pokrajinskega (ljublanskega) pogovornega jezika ali celo narečja. Veliko več značilnosti nižjih socialnih zvrsti jezika najdemo v govoru kmetice s podeželja iz okolice Ljubljane in štoparja, ki je, po njegovem govoru sodeč, ali nekje z Gorenjske ali pa je Ljubljančan. V teh dveh primerih gre torej za intenzivnejšo jezikovno karakterizacijo oseb, predvsem glede na socialno in geografsko govorno okolje. Z vsemi temi jezikovnimi značilnostmi pa se mešajo tudi značilnosti zbornega jezika, ki kažejo na določeno nedoslednost v Jovanovičevem poskusu zapisa živega govora.

A — Značilnosti splošnega pogovornega jezika

Navajam vse različne primere, ki jih govori posamezna oseba, pri ponavljanju istih značilnosti v govoru ene osebe pa navajam njihovo število.

1. Skoraj dosledna je raba kratkega nedoločnika: Ne ga *srat* (3, I, 2 ×); Hotel je že *ustavit* (3, M); Kaj hočeš *reč* s tem? (3, I); če že hočeš kaj *vedet* (4, I); Šele ko ustavi, veš da te hoče *peljat* (4, I); — ali je zaspan in hoče *imet* budilko (4, I, 4 ×); Miša, nekaj moraš *jest* (4, I); Bi se upala *nastopat*? (4, I); Človek bi moral sam *čistit* svoj prostorček (5, I); *Pobrat* bi morala te papirje (5, I); Človek bi moral... lepo *pometat* (5, I); Vročina za *znort* (6, Ž); sem se mogla peš *matrat* iz mesta (6, Ž); Pa rajtata kaj *dobit*? (6, Ž); mu jo pomagaš *zamenjat* (7, I); Že spet začanjaš *blebetat* o strahu (8, I); rože niso dobre za *štopat* (8, M); *Dokazovat* otroku ljubezen z igračami je neumno (9, M); sploh nimava namena *selit* se ali pa *menjat* (9, I); take tipe je treba *zajebavat* do smrti (10, I); Pravico imam *sončit* se (10, M); Za *mazat* (10, I); A se masta vidva sploh

namen *premaknit* kam naprej, ...? (11, Š); *Pejt* ti mal v rt in se nehi *zajebavat* (11, Š); potem pa začneva *smrčat* (11, I); — in se začnem *razburjat* (11, M); Otroka ne moreš *vlačit* na avto štop (12, I); ne marajo *preživet* dopusta kot konjske fige ob cesti (13, M); Nimam kaj *pri- znavat* (13, M). — Izjeme so: mislijo samo na to, kako morajo tukaj *voziti* po desni (7, M); *reči* (8, M, 2 ×); *postaviti* se (9, M); *pustiti* (12, M); *prebrati* (12, M).

2. Glas *i* se izgubi tudi v velelniku, čeprav res bolj izjemoma: *Pejt* jo domov iskat (5, M, 3 ×); *Pejt* štopat (5, I, 2 ×); *Pejt* ti mal v rt (9, Š). — Izjeme so: Potem se pa *ločiva* (3, M); *poskusiva* (3, M); *Za- pomni* si to (4, I); *pojdiva* (5, M); *pomisli* (6, M); *zastrupi* se (6, I); *kàdi* (6, I, 2 ×); *ugasni* (7, M); *poišči* (7, M); *kupi* (7, M); *zapiši* (7, M); *iz- voli* (9, I); *stlači* (9, I); *reci* (9, M, 2 ×); *umakni* se (11, I); *napraviva* se (11, I); *vzemi* (11, I); ne *dolži* (12, I); ne *govori* (12, I); *pusti* (12, I); *pojdi* (12, I); ne *bodi* (13, I); *obleciva* se (13, I). V zadnjem primeru lahko na- zorno vidimo, kako knjižna, negovorjena je ta oblika velelnika, saj bi se v normalnem sproščenem pogovoru glasila ali *oblecva* se ali *oblečva* se ali pa celo z drugačnim skladenjskim vzorcem: *dejva* se *oblečt*. Zani- mivo je, da uporablja Jovanovič velelnik brez končnega *i* samo pri glagolu *iti*: *pejt* je namreč pogovorna oblika velelnika, ki se je glasovno najbolj oddaljila od zborne variante, tako da se je zborna varianta *pojdi* Jovanoviču zdela le preveč oddaljena od resnično govorjene. Zaradi tega nas še toliko bolj moti nedoslednost, ko enkrat namesto *pejt* in *pejva* piše *pojdi* in *pojdiva*.

3. V deležniku na *-l* (množina, moški spol) enako nedosledno opušča *i*: Potem bodo pa sploh *šibal* (8, I); so se mi mal *zagraužal* tisti prego- vori (9, Š). — Izjeme: Zakaj naj bi se me *bali*? (3, I); Bomo *videli*, kam bo kdo prišel (3, M); se *zaleteli* (7, M); se *stisnili* (7/8, I); *ustavili* (8, M, 2 ×); *imeli* (8, I); *gradili* (8, M); *požrli* (13, I).

Tudi tu lahko ugibamo, zakaj Jovanovič reducira končni *i* samo v dveh primerih. Deležniki z *-i* vsi spadajo v sestav zbornega besedja, medtem ko sta izraza *šibal* in *zagraužal* nezborna, saj spada eden v žar- gonski in drugi v nižjepogovorni besedni sestav. Očitno je, da je Jo- vanovič pri ostalih deležnikih še dopuščal možnost govora brez vokalne redukcije, pri teh dveh izrazih, ki spadata v nižji socialni jezikovni zvrsti, kjer je vokalna redukcija močno razširjen pojav, pa se mu je *šibali* in *zagraužali* slišalo popolnoma nemogoče.

4. Končni *i* se reducira v nekaterih zelo pogostih prislovih, veznikih, predlogih, zaimkih in vrstilnih števnikih: *Al* pa fanta (3, I); *Laska* ti,

ker se ti je *nek* bebec iz avta nasmehnil (4, I); sej ni *dost* (6, Ž); vam kr *po pravic* povem (6, Ž); *Tut* prtaknla se ne bom za južno (6, Ž, 3 ×); a sta *morbit* poročena? (6, Ž); treba bo *počas* (6, Ž); Na to sem *tut* že mislu (9, Š, 3 ×); A *nikol* nikamor ne gresta? (11, Š); bi hodila na kakšen bazen *al* pa na Savo (11, Š, 2 ×). — Izjeme: *Rajši* vzamejo punco (3, M); *Zaradi* dobrote prav gotovo ne (4, I, 2 ×); *ali* (4, I, 3 ×); *ponoči* (5, M); *tudi* (5, I, 3 ×); *ali* (5, M, 3 ×); *sredi* (5, M); *skozi* (6, M); *notri* (6, M); *po pravici* (6, I); *tudi* (7, M, 3 ×); *proi* (7, I); *rajši* (7, I, 2 ×); *kateri* (7, M); *po vrsti* (7, M); *kamorkoli* (8, M); *kdorkoli* (8, M); *njimi* (8, M); *nekateri* (8, M); *tisti* (8, M); *proi* (10, M); *Zakaj* *rajši* ne ostaneta kar doma? (11, Š); *pokonci* (11, M); *tisti* (12, I, 2 ×); *nikoli* (12, M); *zaradi* (12, M); *nikoli* (12, I); *zadnji* (12, I); *nami* (13, I); *jutri* (13, I).

Med izjemami dvakrat omenjam tudi vrstilni števec *proi*, ker menim, da pravzaprav spada v to skupino splošnopogovornih značilnosti. Čeprav namreč Toporišič tega posebej ne omenja, se v splošnem pogovornem jeziku reducira končni *i* tudi vsaj pri prvih desetih vrstilnih števnikih, kjer ni nobene nevarnosti, da bi se s tem izenačili z glavnimi števnikami (prim. *pəru* / *ena*, *drug* / *dva*, *tret* / *tri*, *četr* / *štiri* oziroma *pēt* / *pét*, *šest* / *šest*, *sédem* / *sédem*, *ôsem* / *ôsem*, *devêt* / *devêt*, *desêt* / *desêt*).

5. Redukcije *i*-ja v dajalniku in mestniku ednine osebnih zaimkov Jovanovič sploh ne upošteva: imej mal prekletega dostojanstva v *sebi* (8, I); Ljubosumen si, ker jo je dal *meni*, ne pa *tebi* (9, M, 2 ×); *tebi* (13, I). V tem primeru lahko tvegamo trditev, da se je Jovanovič odločil za pisavo zborne oblike osebnih zaimkov zaradi njene poudarne funkcije, kajti vsi navedeni osebni zaimki so izgovorjeni v intonacijsko izpostavljenih položajih, v katerih je zborna oblika, pri kateri se del poudarne teže prenese v rezki končni *i*, veliko močnejša.

6. Dosledno pa se izgubi končni *i* v določni obliki pridevnika, ki ima določni člen *ta*: Čist *ta prav* žongler (4, M); Kako pa *ta drug* dobijo? (6, Ž). Ta doslednost izhaja prvič iz tega, da gre samo za dva primera, drugič pa iz dejstva, da je ta pridevniška struktura že oblikoslovno določena kot pogovorna, tako da tudi v glasoslovju ne more imeti zborne oblike.

7. Sredi besede se izgubi *i* kot glagolska pripona: *Tut prtaknla* se ne bom za južno (6, Ž); A si ti v pomožno šolo *hodu*? (9, I); Na to sem *tut* že *mislu* (9, Š); Drugač bi ti jih prav rad *posodu* (9, Š); A ti je *crknu*? (10, I); Bo že *ustavu*, če mu bo pasal (11, L). — Izjeme: Ta bi lahko *ustavil* (3, M, 2 ×); se *premisilil* (3, M); *potegnil* (3, M); se *prestrašila* (5, M); se

nasmehnil (3, M); *A si to mislila?* (5, I); *kupila* (7, M); *dobila* (7, M); *počila* (7, I); *oktil* (8, I); *posodil* (9, M); *pokvarila* (9, I); *kupil* (9, M); *kupila* (9, I); *se postavil* (9, M); *se sončila* (10, M); *misilil* (13, I).

Tu je resnično škoda, da Jovanovič pri pisavi nezbornih oblik ni doslednejši, saj je vsaj pri redukciji *-il* (*-iū*) v *-u* pisna podoba prav lepo berljiva.

8. Možnosti redukcije *i*-ja v priponi *-ica* Jovanovič v dialogih ne izrablja, pač pa ima en primer v režijskih navodilih, kamor se mu včasih vrine kakšna nezborna, predvsem leksikalna jezikovna značilnost: Malček prekriza *rokce* (9). — Izjeme: Včeraj je nekdo vrgel skozi okno *škatlico* kenta (6, M); *prijateljica* (6, M); *revica* (8, M); stlači si ga nazaj v *maternico* (9, I); *počitnice* (10, M); *počitnice* (12, I, 2 ×); *čarovnica* (12, M); *pravljica* (12, M).

9. Tudi redukcijo *i*-ja v pomožniku *si*, *bi*, kadar se ta lahko nasloni na spredaj stoječo besedo, ima samo v enem primeru: sam leži pa bere, k *dab* jetko mela (6, Ž). — Izjeme: Ta *bi* lahko ustavil (3, M, 14 ×); Pa *si* res trapasta (4, I, 10 ×); *si* (4, M, 3 ×); *nisi* (6, I, 3 ×); *bi* (7, I, 3 ×); Pa kva misliš, da *si* že na morju? (11, Š); *nisi* (12, M).

Morda se je tu Jovanovič izognil številnejši realizaciji pogovornih oblik zaradi nevarnosti odvečne homonimike, vendar pa v tem primeru taka bojazen ni upravičena; dosledna pisava oblik z reduciranim *i*-jem skupaj s predhodno besedo bi lepo ponazarjala razgiban ritem govornega jezika.

10. *i* se izgubi v posameznih primerih: če ne bi *blo* tistga tipa zraven (4, I); Tko sem *bla* besna (6, Ž); Sej bi *blo* bolj, če bi šla iz avtobusa (6, Ž); tole se vleče, madonca, *kolk?* (6, Ž); je *bla* že na tem, da crkne (5, I); bi *blo* bolj pametno, če bi hodila na kakšen bazen (11, Š); sam leži pa bere, k *dab* jetko mela (6, Ž). — Izjeme: Če bi *bila* sama, bi se že peljala (3, M, 4 ×); *Toliko* vem kot ti (4, I); *bilo* (4, M, 2 ×); *bilo* (9, I); *koliko* (12, I); *bile* (13, I).

11. Sedanjaška glagolska pripona *-i* se reducira v polglasnik: Sej vaju *vidm* (6, Ž, 2 ×). — Izjeme: A ti resno *misliš*, da sem jaz zate nekakšna ovira ali kaj? (3, I, 2 ×); ti vse *pokvariš* (4, M); *vidiš* (4, M); *vidim* (4, I); *misliš* (6, M); *mislim* (7, M); *vidiš* (7, I, 3 ×); *čutiš* (8, M); *vidim* (9, M); se *postaviš* (9, I); *zastopiš* (11, I); *popizdiš* (11, I); *skočim* (11, M); *vodim* (12, I); *sopražiš* (12, I); *sopražim* (12, I); se *siliš* (13, I); se *počutim* (10, M); se *razpočiš* (10, M).

Jovanovič izrablja to splošnopogovorno glasoslovno značilnost samo v dveh primerih verjetno tudi zato, ker so velike težave z ustreznim zapisovanjem polglasnika.

12. V polglasnik se reducira tudi kratki naglašeni *i* v nekaterih pogostih besedah: Še zmerom *nč*? (6, Ž, 3 ×); *Nč* (6, I); Pejt ti mal v *rt* (9, Š). — Izjeme: *Nič* (3, M, 4 ×); Kaj pa, če ne bo *nič*? (6, Ž); Me *nič* ne briga (8, I).

13. *e* iz jata odpade v splošnem pogovornem jeziku kot glagolska pripona, a tega Jovanovič ne izkorišča: Skrij se v jarek, pa boš *videl* (3, M); *videli* (3, M); *hotela* (8, M, 2 ×); *hotel* (8, I); *doživel* (8, I).

Tudi tu bi Jovanovič lahko zelo učinkovito uporabljal splošnopogovorne oblike, ne da bi bila razumljivost besedila s tem kaj okrnjena, pa tudi zapisovanje teh oblik je sila enostavno. Prav tako bi lahko ravnal s polglasnikom: *prišel* (3, M), *šel* (4, I), *rekel* (10, M), *slekel* (10, I), ali z *e* v primeru *nočeva* (11, M).

14. *e* se izgubi še v nekaterih pogostih prislovih, pridevniki, zaimkih in drugih posameznih primerih: če ne bi blo *tistga* tipa zraven (4, I); bom že rekla ta *starmu* (6, Ž); Sej bi blo *boljš* (6, Ž); a sta *morbit* poročena? (6, Ž, 2 ×); *Drugač* bi ti jih prav rad posodu (9, Š). — Izjeme: nič *drugega* ni (3, I); Si videl *tistega*...? (3, M); *važnega* (4, I); *takem* (5, M, 2 ×); *svežem* (5, I); *lepšega* (5, I); *navadnega* (5, I); *takega* (5, M); *posebnega* (5, M); *prekletega* (8, I); *tistemu* (9, M); *kakšnem* (10, I); *najraje* (10, I); *odprtem* (10, M); *samega* (12, M); *tistemu* (12, I); *samega* (12, I); *mojemu* (12, M); *bolje* (13, M).

15. Polglasnik pripone *-ec* se izgubi za zvočnikom, če se tudi sicer izgubi v rodilniku: *Lažnjivc* (12, M); Pa *ristanc*? (8, I). — Izjeme: Zbrala sva ga in *konec* (5, I); *Morilec* mačke pa je že na morju (6, M); *Belgijec* (7, I).

16. Kratki naglašeni ali nenaglašeni *a* pred *j* se izgovarja kot *e*: *sej* ni dost (6, Ž, 3 ×); ampak *zdej* je že, kar je (6, Ž); Se *kej* grebeš? (10, mopedist). — Izjeme: Ne *fantaziraj* (3, I); *dajva*, vsak zase (3, M); *skupaj* (3, I, 2 ×); *kaj* (4, I); *daj* (4, I, 2 ×); *zmeraj* (5, I, 2 ×); *menjajva* (5, M); *štirinajst* (5, I); *tukaj* (5, I); *saj* (5, I, 4 ×); *odzadaj* (6, I); *včeraj* (6, M); *nehaj* (8, I); *zdaj* (8, M, 2 ×); *nekaj* (8, M); *daj* (8, M); *spredaj* (9, M); Pa *zamenjajmo*, če hočeta (9, Š); *poslušaj* (9, I); *odspredaj* (10, I); *prmajduš* (11, Š); *navsezgodaj* (11, I); *zdaavnaj* (11, M); *čakaj* (11, I); *naj* (12, M); *kaj* (13, M); *naj* (12, I, 3 ×); *priznaj* (13, I); *delaj* (13, M).

17. Soglasniški sklop *lj* se izgovarja kot *l* tudi v položaju pred samoglasnikom: Križ božji, da se vama *lub* (6, Ž). — Izjeme: Če bi bila sama, bi se že *peljala* (3, M); Si že spet *domišljaš*, a ne? (3, I); *ljudje* (4, I); se *smehljajo* (4, I); *peljat* (4, I); *ljubčka* (3, M); *prijateljica* (6, M); Sej bi blo *boljš*, če bi šla iz avtobusam (6, Ž); *ustablajo* (7, I); *zmišljuješ* si (7, I); *žebličke* (7, M); *kifeljc* (7, I); *polje* (8, M); *ljubosumen* (9, M); *najljubša* (9, M); *ljubezen* (9, M); *vljudnosti* (9, I); — kdor prej pride, prej *melje* (9, Š); *ljubeznivi* (12, I); *zadovoljen* (12, M); *zadovoljna* (12, I); *pravljice* (12, M); *ljubi* (12, M); *brenclji* (13, I).

Med izjemami navajam tudi tri primere (*boljš*, *kifeljc*, *zadovoljna*), ko stoji soglasniški sklop *lj* pred soglasnikom in je tudi v zbornem jeziku edina možna izgovorjava *l*, zato bi jo moral Jovanovič obvezno tako tudi zapisati.

18. Splošnopogovorna je še glasovna podoba nekaterih brezpriponskih glagolov, ko se v sedanjiku v 3. osebi množine po analogiji z drugimi glagoli namesto *d* govori *j*: avtomobili *grejo* kar čez njo (5, I); naj si kuhajo kokr *vejo* in znajo (6, Ž); Kaj pa oni *vejo*, za kaj gre ... (8, I). — Izjeme: Pa že *gredo*, kaj vem kam (6, Ž); Ljudje *gredo* na dopuste, polne avtomobile imajo (7, M).

B — Značilnosti pokrajinskega (ljublanskega) pogovornega jezika

1. Glagolska pripona *-i* izgine v nedoločniku, namenilniku in sedanjiku: poč na vsem lepem (6, Ž); Prav *smilta* se mi že (6, Ž); vama noben ne *ustav* (6, Ž); se vama *lub* (6, Ž). — Izjeme: Hotel je že *ustavit* (3, M); *razburi* (4, M); Nihče pa ne *ustavi* (4, I, 2 ×); si *misli* (4, M); *ustavi* (4, M); *čistijo* (5, I); me *moti* (5, I); *misli* (6, M); *vozijo* (7, M); *poči* (7, I); *prosi* (7, I); *vidi* (8, I); *mislijo* (8, I); *postaviti* se (9, M); *selit* se (9, I); *sončiva* (10, M); A se masta vidva sploh namen *premaknit* kam naprej? (11, Š); *hodita* (11, Š); se *prestraši* (11, M); *hodiva* (12, I, 2 ×); *pazi* (12, I); *ljubi* (12, M).

Jovanovič realizira v tej skupini pokrajinskopogovornih značilnosti samo nezborne oblike sedanjika, morda zato, ker gre pri njem pretežno za redukcijo *i*-ja na koncu besede, redukcija sredi besede pri nedoločniku in namenilniku pa se mu je zdela prezapletena.

2. Končnica *i* se izgubi v dajalniku in mestniku ednine: — in še v tej *pročin* (6, Ž); A tut v *žlaht* nista? (6, Ž); al sam dren delata na *cest*? (11, Š). — Izjeme: ali pa na *televiziji* (5, I); Doma *vozijo* po *levi strani* (7, M); po *desni* (7, M); po *cesti* (7, M); na tej *prekleti usrani cesti* (8, I); na *orsti* (9, M); na *sredi* (10, I); crkavata po ves dan na tej *pročini* (11, Š); ob *cesti* (13, M); o *moji mami* (12, I).

3. Množinski *i* imenovalnika se izgubi pri pridevniških besedah v prilastkovi vlogi, vendar Jovanovič te možnosti ne upošteva: so se mi mal zagrauzal *tisti* pregovori (9, Š).

4. Glas *i* se izgublja v predponah in osnovi: Tak *zgledaš* (3, M); A misliš, da *majo* posebne stroje za to? (5, I); *Zbrala* sva ga in konec (5, I); Kaj sva *zbrala*? (5, M); k dab *jetko mela* (6, Ž); Tut *prtaknla* se ne bom za *južno* (6, Ž); *Masta* pa tut smolo (6, Ž); To si si gladko *zmislila* (9, I); A ni škoda k *maš* glih nova očala? (9, I, 2 ×); Prav si *mel* (10, M); A se *masta* vidva sploh namen premaknit kam naprej...? (11, Š); Tut jaz *mam* tak občutek (11, Š); Neki pa mora *met* človek od dopusta (11, I); Tisti tip je *mel* prav (12, I); pejt in ga *mej* (12, I). — Izjeme: hoče *imet* budilko (4, I, 3 ×); *ima* (4, I, 2 ×); *imava* (6, I); *imajo* polne avtomobile (7, M); *imajo* (7, I); *imeli* (7, I, 2 ×); *imej* (8, I); *imel* (8, M); *pripelje* (8, M); *pritegnjena* (10, I); *imam* (10, M, 2 ×); *prijateljica* prihaja (6, M); *izmislila* (12, I); *izmislila* (12, M); *imel* (12, I); *priznaj* (13, I); *priznavat* (13, M); *ima* (13, M); *imaš* (13, I, 2 ×); *izzivaš* (13, I); *priznaš* (13, I); *imela* (13, M); *imela* (6, I); *nikar* (12, I); *pritožuj* (12, I).

5. Velike posebnosti ljubljanskega pogovornega jezika, ko se pri samostalnikih srednjega spola izgubi nenaglašena končnica *-o* in s tem preidejo v moški spol, po katerem se ravna tudi pridevnik, Jovanovič ne izrablja: Včeraj je nekdo vrgel skozi *okno* škatlico kenta (6, M); Jaz grem na *vajino mesto* (9, Š); Rekla si, naj vsak dan hodiva štopat na *isto mesto* (12, I); *vsako jutro* (12, I); *drugo leto* (12, I, 2 ×).

Tudi tu je škoda, da se je avtor izognil rabi nezbornih oblik, pri katerih zapisu ni nobenih težav, ki bi pa zelo popestrile široko paleto pokrajinskopogovornih glasoslovnih značilnosti. Prim. v tem pogledu točki 6 in 7.

6. Končni *o* izgine v ednini deležnika na *l* srednjega spola: Prav *jebal* se jim bo (8, I); Bo že ustavu, če mu bo *pasal* (11, I). — Izjeme: Tebe ni *zrajcalo* to, da se je nasmehnil (4, I); Triinšestdeset jih je že *ustavilo* (11, M); *ustavilo* (12, I).

7. *o* se izgubi v prislovu na *-o* iz pridevnika in v nekaterih posameznih primerih: Čist ta prav žongler (4, M); *sam* leži pa bere (6, Ž, 2 ×); Je pa tut hudič *čudn*, da vama noben ne ustav (6, Ž); — pa jih *velik* fehta, ampak vsi dobijo (6, Ž); tole se vleče, madonca, *kolik*? (6, Ž); imej *mal* prekletega dostojanstva v sebi (8, I, 2 ×); Zakaj je pa to *dobr*? (9, Š, 2 ×); so se mi *mal* zagrauzal tisti pregovori (9, Š, 3 ×); A si čist *pritegnjena*, (10, I); al *sam* dren delata na cest? (11, Š); *Namest*, da crkavata po ves dan na tej vročini (11, Š); *Sam* greš se (13, I). —

Izjeme: *Preprosto*: Jebe se jim (3, I, 2 ×); *normalno* (4, I); *toliko* (4, I); *točno* (4, I); Jaz sem *samo* rekla, da se je nasmehnil (4, M, 3 ×); *važno* (4, M); *tisto* (4, I, 2 ×); *svinjsko* (4, I); *ravno* (4, M, 2 ×); *gotovo* (4, I); *umevno* (4, M); *jasno* (5, M); *malo* (5, M, 3 ×); *tisto* (5, M); *tistole* (5, M); *vseeno* (5, I); *samo* (7, I, 5 ×); *dobro* (8, I, 2 ×); *očitno* (8, I); *tiho* (8, M); *mimo* (8, M); *namesto* (8, M); *slabo* (8, M); *gladko* (9, I); *neumno* (9, M); *jasno* (9, I, 2 ×); *dolgo* (9, M); *malo* (10, I); *premalo* (10, M); *resno* (10, I, 2 ×); *krasno* (10, M); *pošteno* (10, M); *na debelo* (10, I); *vseeno* (10, M); bi blo bolj *pametno*, če bi hodila na kakšen bazen (11, Š); *čisto* (11, I, 2 ×); *koliko* (12, I); *pozno* (13, I); *čisto* (6, M); *verjetno* (6, M).

Nepotrebna in nefunkcionalna neenotnost.

8. V posameznih značilnih primerih izginejo *a*, *e*, *u*, *i* in poglasnik: *tko* da sem se mogla peš matrat iz mesta (6, Ž, 2 ×); vidiš, *tko* je to (7, I); Tut mene ne bo nihče, če ga bosta *tkole* srjala (11, Š); Neki pa mora met *človk* od dopusta (11, I); vsak dan sta *tle* (6, Ž); Hvala bogu, da bom *kmal* doma (6, Ž); — *k* sem ga lepo prosila, naj gre on (6, Ž); *k* so hudobni (9, M); *Morbit* se pa *dons* vama le urajma (6, Ž). — Izjeme: Če se *tako* nasmihajo — ni normalno (4, M, 6 ×); Nihče pa ne ustavi kar *tako* (4, I, 4 ×); kokr jaz *takole* vidm (6, Ž); *človek* (9, I, 3 ×); *kmalu* (4, M); *pri miru* (12, I); *ki* (4, I, 4 ×); *ki* (9, M); *danes* (5, I).

9. *a* in *o* se reducirata v polglasnik: Tko sem bla besna, da sem *kr* klela (6, Ž, 4 ×); sam leži pa bere, *k* dab jetko mela (6, Ž); naj si kuhajo *kokr* vejo in znajo (6, Ž, 2 ×); — še več, več *kt* en teden (6, Ž). — Izjeme: Nihče pa ne ustavi kar tako (4, I, 6 ×); Mačka ne crkne kar tako sredi ceste (5, M, 5 ×); zdej je že, *kar* je (6, Ž); Zakaj rajši ne ostaneta *kar* doma? (11, Š); *kot* (3, M, 3 ×); *kot* (4, I, 6 ×); *kamorkoli* (8, M); *kot* (11, Š); *kamor* (13, M).

10. V nekaterih značilnih primerih pride do zlitja glasov: Na to sem tut že mislu, *nauš* verjel (9, Š); me *nehi* zajebavat (9, Š); *Tuki* (10, I); *Neki* pa mora met *človk* od dopusta (11, I). — Izjeme: *Ne bom* se skrivaj (3, I, 2 ×); Če *boš* bonbon? (5, M); Kaj pa, če *ne bo* nič? (6, Ž); *ne bo* (7, I, 6 ×); *jo bo* (8, I); *ti bom* (8, I); ne vem, če *ti bo* moja dioptrijska odgovarjala (9, Š); *ne boš* (10, I); *pa bo* (11, Š); *mu bo* (11, I); *ne bo* (11, Š); *ne boš* (12, M, 2 ×). (Izjeme pri zlitju glasov *aj* v *i* (*nehaj* — *nehej* — *nehi*) so zajete že v izjemah točke 16 pri značilnostih splošnega pogovornega jezika, le da pridejo tu v poštev samo večzložne besede, ki imajo nenaglašeni glasovni sklop *aj* na koncu.)

11. Na koncu besede sta površinsko izgubljena samoglasnik + zvočnik: A ni škoda *k* maš glih nova očala? (9, I); zvečer greva pa *dam*

[illegible]

B — pokrajinskopogovorne značilnosti:

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Ž	+	+		+			+	+	+			+
								—	—	—		
Š		+		+			+	+		+		
	—	—	—		—		—		—	—		
I				+		+	+	+		+	+	
	—	—		—	—	—	—	—	—	—	—	—
M				+			+	+				
	—	—		—	—	—	—	—	—	—	—	—

Iz teh dveh tabel lahko razberemo tri načine uveljavljanja nezbornih in zbornih glasoslovnih značilnosti v posameznih kategorijah: a) dosledna raba nezbornih značilnosti, b) mešana raba nezbornih in zbornih značilnosti in c) dosledna raba zbornih značilnosti. V govoru vsake posamezne osebe zajema vsak od teh treh načinov naslednje število kategorij:

	Ženska			Štopar			Ico			Miša		
	A	B	A + B	A	B	A + B	A	B	A + B	A	B	A + B
a	9	5	14	7	2	9	2	0	2	1	0	1
b	3	2	5	1	3	4	8	6	14	3	3	6
c	0	1	1	3	4	7	7	4	11	14	8	22

Kakor vidimo, uporabljajo glede na socialno zvrst jezika vse štiri osebe enaka glasoslovna jezikovna sredstva, razlika je samo v njihovi pogostnosti. Če si ogledamo zgolj ekstremna primera, lahko ugotovimo, da uporablja Ženska nezborne glasoslovne značilnosti dosledno v štirinajstih kategorijah, medtem ko jih Miša samo v eni, zborne glasoslovne značilnosti pa uporablja Ženska dosledno v eni kategoriji, Miša pa v dvaindvajsetih. Poseben problem je nedosledna raba oziroma mešanje zbornih in nezbornih značilnosti v isti kategoriji, ki je daleč najbolj opazno pri Icu. No, o tem dejstvu bomo razpravljali še kasneje, vsekakor pa zdaj že lahko trdimo, da *Jovanovič govora oseb glede na socialno in geografsko okolje ne karakterizira toliko s kvaliteto nezbornih glasoslovnih značilnosti, ampak predvsem z njihovo kvantiteto*. S takšno vrsto karakterizacije pa se avtor seveda avtomatično odveže dosledne rabe samo ene vrste (splošnopogovornih, pokrajinskopogovornih ali narečnih) nezbornih glasoslovnih značilnosti pri posamezni osebi, posledica

pa je pisana mešanica glasoslovnih značilnosti, od narečnih pa vse do knjižnih.

Žensko bi glede na pogostnost izrabljanja nezbornih glasoslovnih značilnosti in glede na uporabo dveh primerov glasovnih značilnosti ljubljanskega narečja lahko uvrstili v *narečno socialno jezikovno zvrst*. To odločitev podpira tudi dejstvo, da je Ženska po svojem socialnem statusu kmetica, ki se prav gotovo izraža v narečju. V njenem primeru lahko nazorno vidimo, kako bi morala, če bi hotela dosledno govoriti v narečju, uveljavljati narečne glasoslovne značilnosti tudi v vseh naslednjih primerih, kjer je glasovna podoba ali splošnopogovorna ali pokrajinskopogovorna ali pa zborna: vročina/vručina, ti/t, to preklemsko kolo/ta preklemsk kulo, vročin/vručin, bom/m, lepo/lpu, prosila/prusila, naj/nej, da/de, koj/kuj, vam/vam, po/pu, povem/puvem, nobeno/nbena, bi/b, boljš/bolš, kar/kr, doma/duma, ne bom/nam, kokr/kukr, kaj/kugá, zmerom/zmeram, prav/prov, mi/m, noben/nben, poglej/puglej, kako/kuko, dobijo/dubijo, takole/tkule, jih/jäh, gredo/grejo, kakopak/kukopak, tole/tule, kolk/kulk, vaju/vaj, kaj/kej, ne bo/nav, nič/náč, morbit/mrbit, ne vem/na vem, poročena/puručena, bo/v, počas/pučas, tko/tku, celo/cela, rabo/raba, jetko/jetka, južno/južna.

Morda bi taka glasovna podoba Ženskeinega govora že močno zmanjšala berljivost teksta, zato je veliko vprašanje, če bi bila tako določena dosledna raba narečnih glasoslovnih značilnosti res boljša. Karakterizaciji s kvantiteto različnih glasoslovnih značilnosti pa govori v prid tudi dejstvo, da veliko Slovencev v svojem govoru res meša glasoslovne značilnosti različnih socialnih jezikovnih zvrsti, od zborne zvrsti do narečja. Seveda to velja predvsem za zaprte tipe pogovora med sebi enakimi, npr. za pogovor v družini, med prijatelji, sošolci ali sodelavci v podjetju, ne pa za pogovor učitelja z učencem ali za javne debate v šoli ali kje drugje pred večjim avditorijem, kjer je nujna uporaba zbornega ali kvečjemu še splošnega pogovornega jezika. Na govor mladega človeka najprej vpliva jezik staršev, ki v veliki večini še vedno močno korenini v narečju, seveda pa se v njegovo jezikovno obzorje kmalu vključi tudi šola, ki ga navaja na rabo zbornega jezika. V medsebojnem govoru pa učenci kmalu izoblikujejo svoj jezik, ki se giblje v mejah med obema skrajnostima, hkrati pa še vedno zajema iz obeh. Glasoslovno bi tak jezik ustrezal pokrajinskemu pogovornemu jeziku, z močnimi narečnimi in zbornimi primesmi.

Taka pisanost pa se da razložiti tudi drugače, s povsem sociološkim pojavom. Ko so se ekonomske migracije z vasi v mesto v nekaterih predelih Slovenije konec šestdesetih let že precej ustalile, polagoma ni

bila več tako potrebna raba zbornega jezika, ki je omogočal sporazumevanje ljudem s povsem različnim narečnim govorom, ki se sicer sploh ne bi razumeli. Tako sta se počasi izoblikovala in afirmirala pokrajinski pogovorni jezik in splošni pogovorni jezik, ki so mu končno dali polno veljavo tudi jezikoslovci.

Zgornje misli lahko povzamemo v trditev, da se individualni govor razvija pod nenelnimi vplivi različnih socialnih zvrsti jezika, posledica tega pa je pisana mešanica različnih glasoslovnih značilnosti. Zato smemo povsem upravičeno pričakovati, da tudi sam Jovanovič kot Ljubljčan govori v nekaterih kategorijah glasoslovne značilnosti ljubljanskega narečja, v nekaterih značilnosti ljubljanskega pokrajinskega pogovornega jezika, v drugih pa spet značilnosti splošnega pogovornega ali pa zbornega jezika.

V jeziku Štoparja in Ica ravno tako kot pri Ženski zasledimo glasoslovne značilnosti vseh socialnih jezikovnih zvrsti. Glede na pogostnost nezbornih glasoslovnih značilnosti bi Štoparja lahko uvrstili v *pokrajinsko pogovorno socialno jezikovno zvrst*, Ica pa v *splošno pogovorno zvrst*. Pri Icu so najbolj opazne nedoslednosti pri rabi nezbornih glasoslovnih značilnosti v istih kategorijah, ki so sicer tudi posledica karakterizacije posameznih oseb s kvantiteto nezbornih glasoslovnih značilnosti, vendar pa so utemeljene še drugače. Ico govori enkrat zorno varianto in drugič nezorno varianto kar v polovici vseh glasoslovnih kategorij (v štirinajstih od tridesetih), oziroma v skoraj vseh kategorijah, v katerih uveljavlja nezborne glasoslovne značilnosti (v štirinajstih od šestnajstih). Poleg še ene kategorije, v kateri pa gre samo za en primer (*grejo*), uporablja dosledno samo kategorijo kratkega nedoločnika, kjer bi izjeme pomenile že popolnoma afektiran, nenaraven govor, saj je prav raba kratkega nedoločnika najbolj značilna za pogovorno, predvsem pa za vsako *govorjeno* zvrst slovenskega jezika na določenem ozemlju.

Ta zadnja ugotovitev nas pravzaprav že navaja na misel, od kod Jovanoviču tako nedosledna raba nezbornih glasoslovnih značilnosti znotraj kategorije, ki je sicer najbolj očitna pri Icu, se pa pojavlja pri vseh štirih osebah. Pri vsaki uporabi nezbornih glasoslovnih jezikovnih sredstev gre za dilemo, ali naj bodo le-ta v tekstu samo stilemi ali pa naj se vključujejo vanj kot elementi doslednega fonetičnega zapisa živega govora, to nasprotje pa sovpada z razliko med pisno in govorno ubeseditvijo. Očitno je, da je pričujoči Jovanovičev tekst kot TV-igra izmed obeh možnosti, da je ali namenjen branju ali da je podlaga za govor oseb v televizijski izvedbi, realizacija prve. Uporaba nezbornih

glasoslovnih sredstev kot stilemov je gotovo bolj primerna za tekst, ki je namenjen branju, saj bi fonetičen zapis govora bistveno zmanjšal berljivost, jasno pa je, da ob tem nujno pride do nedoslednosti v rabi nezbornih glasoslovnih značilnosti, ker zborne variante še vedno močno prevladujejo. Torej je Jovanovičeva odločitev, da kljub nedoslednostim uporabi nezborne elemente le kot stileme, pravilna. Seveda pa bi bil tak tekst po drugi strani povsem neprimeren kot predloga za govorno plat televizijske igre, ker bi v tem primeru zborne glasoslovne značilnosti, v pisni ubeseditvi sicer še kar sprejemljive, delovale na poslušalca kot elementi afektiranega, prisilno poknjiženega govora. Tu bi moral Jovanovič predelati tekst v fonetičen zapis govora, ki bi se, sam po sebi sicer težko berljiv, v končni govorjeni fazi realiziral kot popolnoma naraven, dosleden govor.

Največja hiba vseh dosedanjih poskusov uvajanja splošnega pogovornega in ljubljanskega pogovornega jezika v govor oseb televizijskih dram in televizijskih iger z moderno tematiko je bila ravno v tem, da so avtorji uporabljali nezborne glasoslovne značilnosti le kot stileme in ne kot elemente fonetičnega zapisa pogovornega jezika. Pogovorne elemente so iz knjige, kjer so se že dokaj uspešno uveljavili, nekritično prenašali v televizijski medij, ki pa s svojo specifično naravo seveda zahteva tudi ustrezno jezikovno prilagoditev.

Hkrati s to predelavo pa bi se moral Jovanovič odločiti za drug tip jezikovne karakterizacije oseb glede na socialno in geografsko govorno okolje, tj. za karakterizacijo s *kvaliteto* nezbornih jezikovnih značilnosti. Tako bi morala Miša in Ico *dosledno* govoriti *samo* splošnopogovorne, Štopar pokrajinskopogovorne in Ženska narečne glasoslovne značilnosti.

Na koncu si oglejmo še jezik, kot ga govori Miša, četrta oseba TV-igre. Pri njej skoraj v celoti prevladujejo zborne glasoslovne značilnosti, saj govori dosledno nezborna samo v eni kategoriji, nezborne in zborne značilnosti meša v šestih kategorijah glasoslovnih značilnosti, dosledno zborna pa govori kar v dvaindvajsetih kategorijah, torej bi njen govor lahko uvrstili v območje *zborne socialne zvrsti jezika*. Edina tudi ne uporabi niti ene narečne glasoslovne značilnosti in edina, sicer nedosledno, uporablja v svojem govoru dolgi nedoločnik.

V nadaljnji analizi nezbornih glasoslovnih značilnosti bom skušal ugotoviti odvisnost njihove pogostnosti od vrste pogovora, se pravi od tega, s katero od stranskih oseb TV-igre govorita glavni osebi Miša in Ico in kakšen odnos imata do nje, in pa od tega, ali gre za normalen

pogovor ali pa za pogovor v afektu, tj. močnem in kratkotrajnem čustvenem razpoloženju.

V pogovoru z Žensko, ki se izraža v narečju, uporabljata Miša in Ico skoraj dosledno zborni jezikovni zvrsti. Če natanko premislimo, je to tudi edino možno, saj se na njeno raven ne moreta spustiti, ker ne obvladata njenega narečnega govora, zato se morata odločiti za jezikovno zvrst, ki zagotavlja najsposobnejšo komunikacijo. Drugi motiv, ki je vplival na njuno izbiro socialne jezikovne zvrsti, pa je gotovo v tem, da s svojim kultiviranim govorom opozarjata na razliko med svojim in kmetičinim socialnim položajem.

Pri analizi Mišinega in Ičevega pogovora s Štoparjem si bom pomagal z odlomkom, v katerem sem zaradi popolnejše predstave poleg nezbornih glasoslovnih značilnosti označil tudi nezborni besedje:

ICO: Ti, človek, a ti ne poznaš osnovna pravila vljudnosti? (Štopar žveči ž. gumi.)

Štopar: Kakšna pravila?

ICO: Če prideš štopat, pa je nekdo že na cesti, se pač postaviš za njim. To je pač jasno, a ne?

Štopar: Zakaj je pa to dobro?

ICO: A si ti v pomožno šolo hodu?

Štopar: Ja: ... pa so se mi mal *zagrauzal* tisti pregovori, saj veš — kdor prej pride, prej melje ... in podobne *klanfe*. (Štopar je videti prav nevaren tip.)

ICO: A ni škoda k maš *glih* nova očala?

Štopar: (Malček prekriža roke in se za korak pomakne proti Icotu. Ves je nekam prijazen, skorajda preveč.) Na to sem *tut* že mislu, *nauš* verjel, pa ne vem, če ti bo moja dioptrija *odgovarjala*. Drugač bi ti jih prav rad *posodu* — za *en cajl*.

ICO: (Spozna, da je pretrdo zastavil.) To ni *fer*, veš...

(MIŠA, KI JE MEDTEM ZASLUTILA, DA SE ZADEVA ZAPLETA, PRIHITI ICOTU NA POMOČ.)

MIŠA: (Štoparju — zelo ljubeznivo.) Zakaj se nočeš postaviti za nama?

Štopar: Tam za vama mi ni všeč.

MIŠA: (Prijazno prepričevanje.) Poglej: A bi tebi bilo prav, če bi že dolgo štopal, pa bi potem prišel nekdo drug in se postavil predte? Jasno je, da bodo tistemu, ki je spredaj, prej ustavili.

Štopar: (Popušča.) Pa zamenjajmo, če hočeta. Jaz grem na vajino mesto, vidva pa na moje.

ICO: Poslušaj, človek, midva že štirinajst dni *visiva* na tem istem *placu* in sploh nimava namena *selit* se ali pa *menjat*.

Štopar: Kako to misliš: že štirinajst dni?

ICO: To je najina stvar.

Štopar: Pejt ti mal *vrt* in me ne hi *zaje bavat*.

Ico na začetku spregovori dovolj zborni, ker še ne ve, koga ima pred sabo, vendar pa je njegov ogovorni način podcenjujoče zafrkljiv. To izzove Štoparja, da mu ogovorno zbadanje vrne s tem, da se v odgovoru spusti na najnižjo možno raven jezika, ki jo še obvlada, tj. na raven ljubljanskega pogovornega jezika. Zdaj Ico vidi, da ga tudi Štopar

zafrkava, pa hoče vzpostaviti ravnotežje na ta način, da se tudi sam spusti na njegov nivo. Popolnoma drugačen pa je Štoparjev jezik pri pogovoru z Mišo. Njen odnos do Štoparja je spoštljiv, celo ljubezniv, hkrati pa ga skoraj dosledno ogovarja v zbornem jeziku. To prisili tudi Štoparja, da povzdigne svoj govor na nivo zborne socialne zvrsti jezika. Povsem logično pa je, da takoj, ko zopet spregovori z Icom, ki ga spet zafrkava, nivo svojega jezika maksimalno zniža, tako z glasovno podobo kot tudi z nezbornim besedjem, kjer to še podkrepi z uporabo vulgarizmov.

Tudi Ičev pogovor z Mopedistom razodeva tesno povezanost vrste pogovora s količino nezbornih značilnosti, tj. z izbiro ustrezne socialne zvrsti jezika. Ico je suveren gospodar položaja, predvsem hoče čim bolj prizadeti Mopedistovo čast in njegov ponos. Poniža ga tako, da ga nagovarja v pokrajinskem pogovornem jeziku (enkrat uporabi celo narčno obliko vprašalnice *kaj*), kajti s tem uveljavlja prepričanje, da Mopedist razume edino to socialno zvrst jezika in na ta način zasmejuje njegov socialni položaj.

Analiza pogostnosti nezbornih značilnosti v čustveno izpostavljenih govornih položajih kaže, da je Jovanovič upošteval večjo frekventnost le-teh kadar osebe govorijo v afektu kot pa kadar govorijo normalno. Za primerjavo sem v Ičevem govoru analiziral 800 besednih enot, izgovorjenih v afektu in 800 normalno izgovorjenih, oboje v dialogu z Mišo. Tako je v normalnem govoru 16 primerov nezbornih glasoslovnih značilnosti, v čustveno izpostavljenem pa 27. Še večja je razlika v uporabi nezbornega besedja, kjer je v normalnem govoru 38 primerov nezbornih besed, v govoru v afektu pa kar 98.

D — Pisava nezbornih glasoslovnih značilnosti

Nezborne glasoslovne značilnosti zapisuje Jovanovič v glavnem ustrezno, seveda pa to tudi ni nobena težava, saj izpuščenih samoglasnikov in soglasnikov enostavno ne zapisujemo, spremenjene glasove pa pišemo na isti način kot v zbornem jeziku.

Poseben problem je le pisanje polglasnika, za katerega Toporišič predlaga, naj se piše tako kot v zbornem jeziku, torej s črko *e*. Jovanovič ga nasprotno sploh ne zapisuje (tako je tudi v zbornem jeziku pred glasom *r*, ki je v položaju med dvema soglasnikoma ali *pd*.), piše torej *kr*, *k*, *prtakula*, *kokr*, *nč*, *čudn*, *vidm*, *kt*, *dobr*, *rt*. Seveda tak zapis nikakor ni idealen, ker pomeni rušenje sistema (prim. izgovor *ənč*, *ərt* namesto *nəč*, *rət*), vendar pa se z malo vaje tudi tako pisane besede

lahko hitro berejo, zato je verjetno še vedno boljši od zapisa *ker, ke, prtakenla, koker, neč, čuden, videm, ket, dober, ret*. Če pa že hočemo biti popolnoma dosledni, moramo priznati, da bi se sčasoma z vajo navadili tudi na zapis polglasnika s črko *e*, zato vprašanje o tem, katera možnost je ustrežnejša, za zdaj ostaja odprto.

Jovanovičeva pisava pogovorne variante prislova *tudi* — *tut*, ko namesto zvenečega soglasnika *d*, ki se izgovarja pred samoglasnikom, piše njegovo nezveneče nasprotje *t*, kot se izgovarja na koncu besede, kamor pride soglasnik po redukciji *i*-ja, pa je precej neprimerna. Prvič zato, ker taka pisava besedo, ki se je z izgubo *i*-ja že tako oddaljila od svoje prvotne glasovne podobe, ki je nosilec pomena, naredi še težje razumljivo, drugič pa zato, ker pri tem sploh ni dosleden, saj bi moral tako pisati tudi vse ostale besede, pri katerih se reducira samoglasnik na koncu besede in se prej zveneči soglasnik, ko pride na konec, izgovarja nezveneče (npr. *ta drug, lub*), prav tako pa bi moral pisati tudi vse ostale besede, pri katerih pišemo v zbornem jeziku na koncu besede zveneči soglasnik (kot se izgovarja pred samoglasnikom), čeprav se izgovarja nezveneči soglasnik. Drugi ugovor proti pisavi *tut* namesto *tud* pa izhaja iz dejstva, da se v nekaterih primerih *d* na koncu besede niti ne izgovarja nezveneče, ampak zveneče, tako kot pri predlogu *od*, kadar se naslednja beseda začenja s samoglasnikom, zvočnikom ali zvenečim soglasnikom. Pri Jovanoviču se od treh primerov (*tut jaz, tut mene, tut že mislu*) izgovarja tako vsaj pri zadnjem, kjer se enklitika *že* izgovarja skupaj z naglašnim prislovom.

Neprimerno je tudi zapisovanje dvoustičnega *v* v besedah *nauš, fouš* in *zagraužal* s črko *u*, ker bi ga po sistemu knjižnega jezika normalno moral pisati s črko *v*, torej *navš, fovš* in *zagravžal*.

K pomanjkljivostim lahko štejemo pisavo poudarjene besede, kjer poudarek grafično nakaže tako, da piše posamezne zloge ločeno, a združene v besedo z vezajem: *Zapi-ši ga*. V tem primeru ima privilegiran položaj zlog *-ši*, ki ni nosilec naglasa; tako pride do dveh poudarjenih zlogov v besedi. Po mojem mnenju bi bil boljši tak zapis, ki bi grafično ločil naglašeni zlog v besedi, ki je konkretno *-pi-*, torej *Za-pi-ši ga*. Prav dobro pa je Jovanovič na tak način zapisal poudarjeno izgovorjavo dveh besed, ko je z ločenimi zlogi ponazoril pretrgano govorjenje, pri katerem je beseda sicer razdeljena na zloge, a se prav ti zlogi med sabo vežejo v enoten sklop dveh besed: *Ni-sem-žej-na*.

Prav tako je povsem upravičena in uspešna tudi pisava dveh prevzetih besed (*okay* in *fair*) ki jih piše fonetično — po izgovorjavi jih

je prilagodil slovenskemu črkovnemu sistemu. Tako namesto *okay* piše *okej* in namesto *fair fer*.

Med slabostmi v pisavi naj omenim še nedosledno pisavo besede *avtostop*, ki jo Jovanovič piše kar na tri različne načine. V naslovu jo piše skupaj: *Avtostop* (5); v samem besedilu pa jo obakrat piše narazen, vendar piše enkrat sičnik *s*, drugič pa šumnik *š*: Pa siliš se z *avto stopom*, ko ti sploh ne paše (13); Otroka ne moreš vlačiti na *avto štop*, ne? (12).

Jovanovič ne spoštuje norme slovenskega knjižnega jezika tudi v naslednjih dveh primerih, ko piše skupaj namesto narazen: *odzadaj*, *odspredaj*.

II — Nezbornost v oblikoslovju

Najprej moramo omeniti pogostnost nezbornih oblikoslovnih značilnosti: veliko manj jih je kot značilnosti drugih jezikovnih plasti (in so pretežno podane že s samimi glasoslovnimi značilnostmi). Oblikoslovne nezborne značilnosti se uveljavljajo enako v vseh nezbornih socialnih zvrsteh jezika, zato jih bomo obravnavali enotno kot nezborne značilnosti ne glede na posamezno jezikovno zvrst.

1. Določna oblika pridevnika se izraža z nesklonljivim spolnikom *ta*: Čist *ta prav* žongler (4, M); bom že rekla *ta starmu* (6, Ž); Kako pa *ta drug* dobijo? (6, Ž).

2. Nezborna je raba tožilnika namesto rodilnika ob zanikanem povedku: Ti, človek, a ti ne poznaš *osnovna pravila vljudnosti*? (9, I). Možno je, da se je Jovanoviču zapisala tožilniška oblika pod vplivom bolj ustaljene rabe te fraze, ko povedek ni zanikan in je tožilnik edino možen: a ti poznaš *osnovna pravila vljudnosti*?

3. Beseda *cekar* se v zbornem jeziku sklanja tako, da se osnova podaljša z *j*, torej *cekar cekarja* in množina *cekarji cekarjev*; sklanjatev, ko v vseh ostalih sklonih razen imenovalnika ednine izpade *a* in se govori *cekar cekra* in množina *cekri cekrov*, pa je nezborna: Pred seboj rine kolo, na katerem je obešenih nekaj *cekrov* z robo (6); Razkazuje *cekre* (6).

4. Tako je tudi zanikovanje s kakšno kletvico ali vulgarizmom, namesto z nikalnico *ne*: *Drek* — bi se peljala (3, I); Ti si — *hudiča* — dopuščala možnost (12, I); *Hudiča* sva na svežem zraku (12, I).

5. Nezborna je raba osebnega zaimka *ti*, ki se, razen če ni poudarjen, v zbornem jeziku sicer izpušča: A *ti* resno misliš, da sem jaz zate

nekakšna ovira ali kaj? (3, I); Kaj pa *ti* veš, kaj si je on mislil? (4, M); Pismo rosno, kako si *ti* za luno (4, I); Kaj *ti* misliš, da je ona? (6, M); Česa jih je strah, *ti* prekleti bebec? (7, I); Zdaj mi pa, prosim, daj *ti* tisti dvojni c (8, M); *Ti*, človek, a *ti* ne poznaš osnovna pravila vljudnosti? (9, I); Pejt *ti* mal v rt in me nehi zajebavat (9, Š).

6. Bolj nezborne kot zborne so daljše oblike (normalna oblika + *le*) nekaterih kazalnih zaimkov in krajevnih prislovov: Ali je tisto *tamle* golob ali kura? (5, M); *Tistole tamle* (5, M); Kdaj misliš, da čistijo *tole* cesto? (5, I); Tisti fant *tamle* gre pa v Koper (12, I); Ti si si izmislila *takele* počitnice, ne jaz (12, I); Hodiva *semle* kot dva cepca vsako jutro, zvečer pa nazaj (12, I); Miša ..., zapoj *tole* (13, I); Ali pa *tole* (13, I).

7. Nezborna je samostalniško izražanje svojilnosti s predlogom *od*, namesto pridevniškega s pripono: Zakaj si vzela *od Markota* pištolo? (9, I).

8. Nezborna je tudi oblika orodnika, kjer ima kljub dvojski številčni določitvi namesto končnic za dvojino končnice za množino moškega spola: — ali ima prelahek avto in misli, da bo v vetru bolje zanj, če ga obteži z *doemi klinici* (4, I).

9. Ženska oblika pridevnika *bolan*, ki med zvočnikoma *l* in *n* ne izgubi *a*-ja, je nezborna: *Bolana* stara mačka, ki je bla že na tem, da crkne, je prečkala cesto (5, I).

10. Taka je tudi raba besede *dopust*, ki je edninski samostalniček, v množini: Ljudje gredo na *dopuste*, polne avtomobile imajo (7, M).

Sem sodita nekako še zadnji dve oblikoslovni značilnosti, ki sta nezborni zgolj zato, ker ne upoštevata norme slovenskega knjižnega jezika, sta torej samo napaki, ki se ne govorita v nobeni nezborni socialni jezikovni zvrsti; seveda ju moramo šteti k pomanjkljivostim Jovanovičevega besedila.

11. Po običajnem zgledu deležnika na *-č* je Jovanovič skonstruiral podoben deležnik tudi iz glagola *peljati*; pravilnejša oblika bi bila *vozeč*: potem strelja v mimo *peljoče* avtomobile (9).

12. Napačna je raba dovršnega glagola *reči* namesto nedovršnega glagola *praviti*: To *reče* statistika, ne jaz. (7, I).

Na koncu moramo vendarle ugotoviti, da Jovanovič dovolj uspešno vključuje tudi nezborne oblikoslovne značilnosti v celoto nezbornega izražanja.

III — Nezborna besedje

Podoba nezbornega besedja v Avtostopu je dokaj pisana, saj sega od pogovornih, nižjepogovornih in žargonskih izrazov vse do grobih vulgarizmov, psov in kletvic, ne manjka pa tudi nekaj tujejezičnih besed. Po takšni raznovrstnosti se od slovenskih proznih piscev Jovanoviču približujejo edinole še pisatelj Pavle Zidar in nekateri predstavniki mlajše generacije, ki pa doslej še niso objavili obsežnejših tekstov. Vsekakor lahko tako uporabo besed različnih jezikovnih zvrsti in različne stilne vrednosti označimo za močno približevanje resničnemu, živemu govoru predstavnikov mlajše generacije, kakršna sta Miša in Ico, pa tudi Štopar, torej za zelo pozitivno. Seveda pa je zelo vneta raba nekaterih izrazov »nižjih socialnih plasti«, predvsem tako imenovanih erotolaličnih in kaprolaličnih izrazov v današnji preveč »moralni« družbi še vedno lahko dvorezen meč, ker verjetno prav zaradi preoblice vulgarizmov, kletvic in psov (podobno kot je zaradi tega imela težave s cenzuro Hladnikova Maškarada) ekranizacija Jovanovičevega Avtostopa tako dolgo ni doživela svojega javnega krsta na ljubljanski televiziji.

Od popisa žargonskih in pogovornih besed bom ločil popis besed, ki se uvrščajo v omenjeni jezikovni zvrsti samo v prenesenem pomenu, sicer pa so nevtralnno zborne. Ob tem se bo pokazalo tudi verjetno splošno veljavno dejstvo, da zajema pogovorni jezik, še bolj pa žargon, pretežno besedje iz zbornega jezika, ki mu samo spremeni pomen, manj pa tvori po glasovni podobi (zvočnem liku) povsem samosvoje besede.

Pogovorne besede: *borša* 'vrečasta torba za čez ramo' (3); *brigati* 'meniti se za kaj' (4, M, 8, I); *frajer* 'moški, ki se vpadljivo vede in oblači' (4, I); *cuker* 'bonbon' (5, M); *zafeceljati se* 'zatakniti se' (5); *crkniti* 'poginiti' (5, I); *frajla* 'gospodična' (6, Ž); *brigati* 'tikati se česa' (6, M); *polica* 'miličnik' (6, M); *zaenkrat* 'za zdaj' (8); *to ni fer* 'to ni pošteno' (9, I); *špricati* 'brizgati' (10); *crkniti* 'ugasniti' (10, I); *pasati* 'ustrezati' (11, Š); *vic* 'šala' (11, I, Š); *zastopiti* 'razumeti' (11, I); *hecati* se 'šaliti se' (12, I); *naenkrat* 'nenadoma' (12, M); *iti se* 'pretvarjati se' (13, I).

Pogovorne besede v enem samem pomenu, sicer z borne: Pa kaj je *pol*? (3, I, 2 ×); Jaz kr *gledam* 'čudim se' (6, Ž); Nihče se ne zmeni za vozila, ki *letijo* mimo 'drviyo' (6); Podkupiješ ga ti s svojim večnim *lizanjem*, *cmokanjem* in *mečkanjem*, ker ga hočeš imet samo zase 'ljubkovanjem, glasnim poljubljanjem, močnejšim ljubkovanjem' (9, I); če ti bo moja dioptrija *odgovarjala* 'ustrezala' (9, Š); za en cajt 'nekaj' (9, Š); spozna, da je pretrdo *zastavil* 'začel' (9); Pusti že en-

krat mojo mamo pri miru 'vendar' (12, I, 2 ×). — Pogovoren je tudi *a* v pomenu *kaj*, *ali*, *mar*: Miša, *a* ti resno misliš, da sem jaz zate nekakšna ovira ali kaj? (3, I, 23 ×); *A* je to sploh važno? (4, M, 8 ×); Masta pa tut smolo, *a* ne res? (6, Ž, 3 ×); *A* se masta vidva sploh namen premaknit kam naprej? (11, Š, 2 ×). — Sem spada še vezalni *pa*: mimogrede, plf... — *pa* je šel (4, I, 12 ×); sam leži *pa* bere (6, Ž, 4 ×); misli, da sva — kar tako — fant *pa* punca (6, M, 3 ×).

Nižje pogovorne besede: *zrajcati* 'spolno vzburiti' (4, I); *paradajz* 'paradižnik' (4, I); *zabremzati* 'zavreti' (6, M); *martrati se* 'mučiti se' (6, Ž); *fehlati* 'prostiti' (6, Ž); *rajtati* 'misliti' (6, Ž); *žih* 'lahko' (6, Ž); *me prav firbec matra* 'sem prav radovedna' (6, Ž); *urajmati se* 'posrečiti se' (6, Ž); *zagravžati se* 'priskutiti se' (9, Š); *glih* 'ravno' (9, I); *cajt* 'čas' (9, Š); *plac* 'prostor' (9, I); *sekirati se* 'razburjati se' (10, M); *afne guncati* 'delati kaj neobičajnega, smešnega' (11, Š); *dren delati* 'biti v napoto' (11, Š); *laofati* 'teči' (11, I); *crkavati* 'giniti' (11, Š); *fooš* 'napačno' (15, M).

Žargonske besede: *nervirati se* 'vznemirjati se' (3); *jebe se jim* 'vseeno jim je' (3, I); *ne ga srat* 'ne govori neumnosti' (3, I); *pizda* 'dekle' (4, I); *ga obteži z dvema klinci* 'z dvema človekoma' (4, I); *kapirati* 'razumeti' (4, M); *relaksirati* 'počivati' (5); *okej* 'v redu' (5, I); *popeniti* 'razjeziti se' (8); *klanfe* 'neumnosti' (9, Š); *frtrotlan* 'nor' (11, Š); *popizditi* 'podivjati' (11, I); *srafi ga* 'delati neumnosti' (11, Š); *za štos* 'za zabavo' (11, I); *hit* 'popularna popevka' (15, I).

Žargonske besede v enem samem pomenu, sicer z borne: Hotel je že ustavit, potem pa je *potegnil* 'povečal hitrost avtomobila' (3, I); Potuhnjen in nevaren *tip* 'človek' (3, M); Takih pizd, ki se smehljajo, je *na tone* 'ogromno' (4, I); — ali je zaspan in hoče imeti *budilko* 'nekoga ob sebi, da ne bi zaspal' (4, I); *Namaka se* 'kopa se' (6, I); bom že rekla *ta starmu* 'možu, očetu' (6, Ž); Prvi, ki bi mu počila guma, bi bil *kifeljc* 'miličnik' (7, I); Potem bodo pa sploh *šibal*, kot da nas ni 'drveli' (8, I); že štirinajst dni *visiva* na tem istem placu 'sva' (9, I); A si *pritegnjena*? 'nora' (10, I); Dobra *mačka* 'ženska' (10, Mopedist); Mopedist *razjaha* 'stopi z motorja' (10); v tem prihaja *na prvi tir* Ico 'na prizorišče dogajanja' (10); *Za-pri* že enkrat, lepo te prosim, *zapri* 'utihni' (12, I); Obmirujeta, zveržena, *penasta* in solzna 'zadihana' (12).

Vulgarizmi: Vulgarizme lahko delimo v dve skupini. V prvo spadajo izrazi, ki so v zvezi z genitalijami, v drugo pa taki, ki so v zvezi s fekalijami. Najprej prva skupina vulgarizmov (sem spadajo seveda tudi izrazi v zvezi s koitusom): *Kurba*. Same *kurbe*, same preklete *kurbe* (3,

I, 3 ×); *Jebe se jim*, to je (3, I, 2 ×); *Pička trapasta* (4, I, 2 ×); *Prav svinjsko te je pofukal z očmi* (4, I); *Takih pizd*, ki se smehljajo, je na tone (4, I, 3 ×); *Pejt ti mal v rt in me nehi zajebavat* (9, Š); *Jasno*, take tipe je treba *zajebavat* do smrti (10, I); *Vic je v tem*, da ne *popizdiš* (11, I); *Ico — kurba si, kurba* (12, M).

V drugo skupino gredo naslednji vulgarizmi (h katerim prištevamo tudi izraze v zvezi z defekacijo): *Drek* — bi se peljala (3, I); *Ne ga srat* (3, I, 2 ×); *Jaz bi se maščeval za vse krivice*, ki sem jih doživel na tej prekleti *usrani cesti* (8, I); *Pejt ti mal v rt* (9, Š); *Tut mene ne bo nihče*, če ga bosta *tkole srala* (11, Š); *Dobr ga serjeta*, ja (11, Š); *Merde*, alors (11, Voznik 3); *Sranje* (12, I); *Drek* (13, M).

Kljub taki množici vulgarnih izrazov moramo vsekakor priznati, da so vsi Jovanovičevi vulgarizmi vedno polno funkcionalni. V tekst se vključujejo enako kot vsi ostali nezborni izrazi in nikdar niso rabljeni iz mode, sami zase, kajti vedno je neki intencionalni korelat, ki ga vulgarizem označuje; niti enega primera ni, da bi bil vulgarizem uporabljen samo kot mašilo, kot je to pogosto v tinejdžerski (najstniški) govorici.

Kletvice: *Pismo rosno*, kako si ti za luno (4, I); — ali je pa to preprosto v skladu z ne vem kakšno njegovo *preketo* fiksno idejo (4, I, 4 ×); a ti ne gre to *preklemansko kolo* in poč na vsem lepem (6, Ž); Je pa tut *hudič* čudn, da vama noben ne ustav (6, Ž); ampak tole se vleče, *madonca*, kolk? (6, Ž); *Križ božji*, da se vama lub (6, Ž); Daj, ugasni ta *prekleti tranzistor* (7, M); *Prmajduš*, da sta ... (11, Š); Ja *jebenti* — kako — kaj pa je pol? (11, Š); *Madonca* — sta dobra (11, Š); *Sacré dieu* (11, Voznik 3); Ti si — *hudiča* — dopuščala možnost (12, I, 2 ×); *Jebenti... jebenti... jebenti... jebenti...* (14, I).

Psovke: *Koza* (3, I); se ti je nek *bebec* iz avta nasmehnil (4, I, 3 ×); Mogoče si je mislil: Glej jo *prasico* (4, I, 2 ×); *Krava* (4, I); Kaj jo pa briga, *babo?* (6, M); Še hujši pa so Holandci, ti so prav *šufti* (7, I); Vsak *cepec* vidi, da štopava (8, I); *Vosu* (8, M); A veš, da si *težak kreten?* *Konj...* (8, I); Sita sem je do grla, *čarovnica stara, zoprna...* (12, M); Pojdi že enkrat domov k tistemu *pankrtu* (12, I); *prasica hudičeva*, *Ico — kurba si, kurba...* (12, M); *Bedak* (13, M).

Pri psovkah je zanimivo, da se beseda ne ravna po spolu osebe, kateri je namenjena, temveč se psovke ženskega spola mirno lahko nanašajo na osebo moškega spola in obratno. Tako poimenuje Miša Ica s *prasica hudičeva* in *kurba*, Ico pa Mišo s *težak kreten*, *konj* in *bebec*.

Prevzete besede: Kot tujke izstopajo iz Jovanovičevega besedila le tako imenovane citatne besede oziroma fraze, tj. besede, ki obdržijo za slovenski knjižni jezik neobičajno glasovno podobo, ne pa tudi ostale prevzete besede (*okej, fer, relaksirati*, itn.). Take fraze so: *Sweet language of love* 'sladki jezik ljubezni' (5); *Le même jeu* 'ista igra' (5); Mopedist z grozo spoznava svoj *faux pas* 'svojo zmoto' (10). Sem spada še govor Voznika 3, ki je Francoz: Ah — non. Non. On ne rigole pas comme ça, a. Qu'est-ce que vous prend? ... Quoi donc? On ne fait pas des bêtises comme ça. On ne se moque pas avec des gens de cette manière... Je pourrais bien appeler la police, moi... Merde, alors... Sacré dieu (11). — Ta krajši tujejezični del se v Jovanovičev slovenski tekst ne vključuje v celoti. Na bralca učinkuje samo s svojo glasovno podobo, ne pa tudi z besednimi liki kot nosilci pomena. Seveda pa s tem še ni rečeno, da nima nobene sporočilne vrednosti odlomek kot celota, zakaj vsak Slovenec, tudi tisti, ki ne zna niti besedice francosko, iz same govorne situacije približno spozna, o čem Francoz govori. Sporočilni akt torej poleg vidne (in v TV-ekranizaciji poleg slušne) ne potrebuje še običajne pomenske relacije.

Pri vulgarizmih, kletvicah, zamolku in popolnih ponovitvah (zadnji dve kategoriji obravnavam pri govorni skladnji) navajam po en primer tudi iz tega dela besedila, predvsem kot dokaz Jovanovičeve doslednosti, da tudi v tujejezičnem zapisu upošteva nekatere nezborne in govorne značilnosti.

Tudi pri nezbornem besedju je potrebno preveriti distribucijo nezbornih značilnosti glede na posamezne osebe TV-igre, kajti analiza le-te lahko potrdi ali zavrže ugotovitve o razvrščanju govora oseb po posameznih socialnih jezikovnih zvrsteh, do katerih sem prišel po popisu nezbornih glasoslovnih značilnosti.

Iz analize je razvidno, da se je tudi tu Jovanovič odločil za karakterizacijo s kvantiteto nezbornih značilnosti, pri kateri posamezne osebe uporabljajo nezborne značilnosti različnih socialnih jezikovnih zvrsti, razlika je samo v njihovi pogostnosti. V 250 besednih enotah uporabi Ženska povprečno 15 nezbornih besed, Štopar 10, Ico 5 in Miša 1, torej gre za razmerje 15 : 10 : 5 : 1. Iz tega izhaja logičen sklep, da tudi po distribuciji nezbornih besednih značilnosti lahko uvrstimo Žensko v območje *narečne* socialne jezikovne zvrsti, Štoparja v območje *nižje pogovorne* zvrsti, Ica v območje *pogovorne* in Mišo v območje *zborne* socialne jezikovne zvrsti.

IV — Govorna skladnja

Pri obravnavi skladijske jezikovne plasti moram omeniti isto, kar je bilo rečeno že pri popisu nezbornih oblikoslovnih značilnosti: da se uveljavljajo nezborne značilnosti v vseh nezbornih socialnih jezikovnih zvrsteh enako, ker tu ne gre toliko za nasprotje *zbornost* — *nezbornost* (kakor je to ugotovil že Jože Toporišič in za njim še Tomo Korošec), pač pa predvsem za nasprotje *pisnost* — *govornost*. Za vse nezborne jezikovne zvrsti je namreč v nasprotju z zorno zvrstjo, ki je predvsem pisana, značilno, da so predvsem govorjene. Namesto o *nezbornih* skladijskih značilnostih je torej veliko bolj umestno govoriti o *govornih* skladijskih značilnostih. Seveda ima Jovanovičevo besedilo, ki je v bistvu en sam dialog, prav za izrabljanje vseh vrst teh značilnosti izredno veliko možnosti. Pričakovati smemo torej, da bo Jovanovič tudi tu možnosti v polni meri izkoristil.

1. *Zamolki*: V prvo skupino zamolkov spadajo taki, ko govoreči s premorom nadomesti vulgarno besedo, ki naj bi sledila: Mogoče si je mislil: Glej jo prasico, to bi pa ..., če ne bi blo tistga tipa zraven (4, I); Pa ne boš menda ... slekla se tukaj, na sredi ceste, kot kakšna ... (10, I). — V drugo skupino sodijo zamolki, ki nastanejo zato, ker govoreči sredi stavka razmišlja, kako bo nadaljeval z govorno vsebino: Na filmu, ja ... to že, ali pa na televiziji (5, I, 7 ×); Ja ..., kokr jaz takole vidm, — pa jih velik fehta, ampak vsi dobijo (6, Ž, 4 ×); Na, mama, vžemi jo, da še boš branila pred roparji, pred čestnimi roparji, veš ... k so hudobni (9, M, 3 ×); Ja: ... pa so se mi mal zagraušal tisti pregovori, saj veš — kdor prej pride, prej melje ... in podobne klanfe (9, Š). — Tretjo skupino zamolkov tvorijo primeri, pri katerih se zaradi kakršnegakoli vzroka na koncu povedi pretrga stavčni vzorec, ki tudi ostane neizpolnjen: bom že rekla ta starmu — k sem ga lepo prosila, naj gre on iz avtam, on pa da ne in ... (6, Ž, 2 ×); Midva ... pravzaprav ... (7, M, 2 ×); Je pourrais bien appeller la police, moi ... (11, Voznik 3); Lahko bi kam šla, zares šla, na dopust ..., ampak ti tako sovražiš mojo mamo, da ji ne zaupaš otroka niti za en sam dan, tako je ... (12, I). — V četrto skupino spadajo zamolki, ki so posledica govora v močnem afektu: Mojemu otroku ne boš, ne boš, razumeš ..., on ni ..., prasica hudičeva, Ico — kurba si, kurba ..., nikar ne reci tega ... še enkrat (12, M, 2 ×); Sovražim ga ..., da veš ... pa je ... ti si, ti ... pejt in ga mej, čisto zase (12, I, 3 ×).

2. *Preskokki*: Tudi pri preskokih lahko vse primere delimo, in sicer v dve skupini, ki se po svoji naravi ujemata z drugo in četrto

skupino pri zamolkih. V prvo se uvrščajo naslednji preskoki: Glej jo — tvoja prijateljica prihaja (6, M); Kupvala sem, a ti ne gre to preklemanško kolo in poč na vsem lepem (6, Ž); Tko sem bla besna — in še v tej vročin — aaa, bom že rekla ta starmu — k sem ga lepo prosila, naj gre on iz avtam, on pa da ne in... (6, Ž); Ja, ... kokr jaz takole vidm, — pa jih velik fehta, ampak vsi dobijo (6, Ž); Sita sem je do grla, čarovnica stara, zoprna (12, M). — V drugo skupino sodita sledeča primera: Mojemu otroku ne boš, ne boš, razumeš..., on ni..., prasica hudičeva, Ico — kurba si, kurba (12, M); Sovražim ga..., da veš... pa je... ti si, ti... pejt in ga mej, čisto zase (12, I).

3. Samostojne besedilne enote v eni povedi: Pri tej govorni skladenjski značilnosti gre za nekakšno vsoto dveh ali več prostih ali zloženih stavkov, ki se sicer piše skupaj kot ena poved, vendar pa so njeni deli skladenjsko (z veznikom ali brez njega) povezani med seboj kaj rahlo. Taka oblika povedi nastane zaradi posnemanja govora, kjer stavke večkrat vezemo med sabo samo s kopičenjem. Dvo-delni primeri: *O, pa se, pa še kako* (13, I, 15 ×); *Jebe se jim, nič drugega ni* (3, I); *Ker me moti, na živce mi gre* (5, I); *Šu hujši pa so Holandci, ti so prav šufti* (7, I); *Okitil te bom, pa še sebe, naj mislijo, da sva hipija* (8, I, 4 ×); in večdelni primeri: *Spij dvojni c, za žejo, no* (4, I); *Dihava svež zrak, na prostem sva, počivava* (5, I); *Zastrupi se, kar daj...*, *kàdi, ti kar kàdi, sto na dan, če hočeš, fina pljuča boš imela* (6, I); bi se torej normalno pisali: *O, pa se. Pa še kako; Jebe se jim. Nič drugega ni; Ker me moti. Na živce mi gre; Še hujši pa so Holandci. Ti so prav šufti; Okitil te bom, pa še sebe. Naj mislijo, da sva hipija; in: Spij dvojni c. Za žejo. No; Dihava svež zrak. Na prostem sva. Počivava; Zastrupi se, kar daj... Kàdi, ti kar kàdi, sto na dan, če hočeš. Fina pljuča boš imela.* — Seveda tudi pri drugih osebah TV-igre lahko zasledimo podobne primere: *Taka sem, + kaj češ* (4, M, 9 ×); *Saj je poletje + to so moje počitnice* (10, M); *Pa jo res slabo vzdržujejo, revico, + glej, kako je popokana* (8, M, 5 ×); *Potem se pa ločiva, + dajva, vsak zase* (3, M); *Dokazovat otroku ljubezen z igračami je neumno, to sam veš, + to je podkupovanje, nič drugega* (9, M); *Kr sfehtajo, kaj? + vidva pa nč* (6, Ž, 3 ×); *Una frajla, hčerka, veste, — za nobeno rabo, za nobeno rabo, + sam leži pa bere, k dab jetko mela, vam povem* (6, Ž); *Tut prtaknla se ne bom za južno, naj si kuhajo kokr vejo in znajo, + tut prtaknla se ne bom* (6, Ž). Posebno lepo je razvejan naslednji primer iz Ilovega govora: *Podkupuješ ga ti s svojim večnim lizanjem, cmokanjem in mečkanjem, ker ga hočeš imet samo zase, + kar daj, izvoli, stlači si ga nazaj v maternico, da boš srečna* (9).

4. **Iz p u s t i:** To vrsto govornih skladenjskih značilnosti lahko glede na to, kaj je izpuščeno, delimo na več skupin. V prvo sodi precej pogosto izpuščanje sedanjske oblike pomožnika glagola biti: Kurba /je/ (3, I, 3 ×); Same kurbe, same preklete kurbe /so/ (3, I, 2 ×); Koza /si/ (3, I, 4 ×); Brez vsakega smisla /si/ (8, I); Jaz /sem/ tudi (5, I); Potuhnjen in nevaren tip /si/ (3, M, 7 ×); Čist ta prav žongler /sem/ (4, M); Fouš /je/ (13, M); Vročina za znort /je/, a ne kaj? (6, Ž); Una frajla, hčerka, veste, — /ni/ za nobeno rabo (6, Ž); Dobra mačka /si/ (10, Mopedist). — Dostikrat se izgubi tudi deležnik na -l: Skupaj bova /ostala/ (3, I); Boš /pojedla/ en paradajz? (4, I, 2 ×); Kaj bi pa jaz /delal/? (4, I); Kaj bi z njim /počela/? (6, I); Saj je ni zanalašč /povožil/ (6, I); Nč /nisva dobila/ (6, I); Plin /bodo pritislili/ do konca, — pa /rekli/ zdravo (8, I); Ne bi /jedla/ (4, M, 2 ×); Kaj bi jaz /naredila/ z njimi? (8, M); Mojemu otroku ne boš /tako govoril/, ne boš, razumeš (12, M); Še zmerom nč /nista dobila/? (6, Ž); Kaj /bosta storila/ potlej? (6, Ž). — Izgubita se nedoločnik in sedanjik: Miša, nehaj /me vznemirjati/ (8, I); Že spet /me/ začenjaš /razburjati/, a ne? (8, I); Kam pa /grete/ vi? (12, I); Potem se pa ločiva, dajva /štopati/ vsak zase (3, M); A /me/ že spet začenjaš /razburjati/? (13, M); — k sem ga lepo prosila, naj gre on iz avtam, on pa da ne /more/ in ... (6, Ž); Kaj pa vidva /počneta/? (6, Ž); Kr sfehtajo, kaj?, vidva pa nč /ne ukreneta/ (6, Ž); Par ur /preteče/ — pa je (6, Ž); Ja, treba bo počas /oditi/ (6, Ž); Kam pa /gresta/? (12, Voznik 4); /Grem v/ Koper (12, Voznik 4). — Izgubi se samostalni: Zbrala sva ga in konec /besedi/ (5, I); Zastrupi se, kar daj ..., kàdi, ti kar kàdi, sto /cigaret/ na dan, če hočeš (6, I); /Mimovozeči/ Bo že ustavil, če bo hotel (8, I); A ti je crknu /motor/? (10, I); Za-pri že enkrat /usta/ (12, I); Si videl tistega /voznika/, kako se mi je nasmehnil (3, M); To je zato, ker doma vozijo po levi /strani ceste/ (7, M); Ves dan zgubim ... tako pa ... vsaj nekaj /zadoščenja/ (10, M); Ja, sej ni dost /stvari/, par malenkosti, pa se koj nabere (6, Ž); Tut prtaknla se ne bom /priprav/ za južno (6, Ž); Par ur — pa je /zadeva opravljena/ (6, Ž); Kaj pa, če ne bo nič /uspeha/? (6, Ž). — Izgubi se prislov: Greva /domov/ (13, I); Jaz sem šla zadnjič, ti si /danes/ na vrsti (9, M).

5. **O samostaljeni stavčni člen:** Tu gre za stavčni člen, ki se v govoru izloča iz stavka in mu sledi kot samostojna poved. Samostaljeni stavčni člen je lahko osebek: Ti si ravno tako kriv kot jaz. Pa tvoja mama (12, M). — Lahko je povedek: Potuhnjen in nevaren tip. Tak zgledaš (3, M). — Lahko je prislovno določilo: Človek bi moral imet svojo lastno metlo in lepo pometat. Vsak dan (5, I); Miša, napraviva se, kot da sva mrtva. Za štos (11, I). — Lahko je tudi prilastek:

Včeraj je nekdo vrgel skozi okno škatlico kenta, verjetno je mislil, da je prazna, pa sem jo pobrala — tako za štos — in pomisli, notri je bila še ena cigareta. *Čisto dobra* (6, M); *A maš kaj kreme? Za mazat* (10, I).

6. *Nezborni beseni red*: Hotel je že ustavit, potem *pa* je potegnil, ko je videl, da si ti z mano /*je pa*/ (3, M); Jaz sem *samo rekla*, da se je nasmehnil, ne *pa* da si je kaj mislil /*rekla samo*/ (4, M); *Tega ti včeraj* nisem povedala /*Včeraj ti tega*/ (6, M); *Morbit se pa dons vama* le urajma /*vama pa dons*/ (6, Ž); To je zato, ker *doma vozijo* po levi in jih je tukaj strah /*vozijo doma*/ (7, M); *Nikdar ti ne bo v življenju* ustavil Holandec /*v življenju ti ne bo*/ (7, I); *Ker so pizde in ker imajo poln prtljažnik konzerv, zato* /*Zato, ker so...*/ (7, I); Čeh ustavi samo, če mu počí guma in te *prosi potem*, da mu jo pomagaš zamenjat /*potem prosi*/ (7, I); Malo se je upiral, potem *pa* je odnehal /*je pa*/ (10, I); *Pa ne boš menda... slekla se* tukaj, na sredi ceste, kot kakšna... /*se ne boš menda... slekla*/ (10, I); Pravico *imam sončit se*, ne? /*se imam sončit*/ (10, M); Škoda, da se *tega nisem* že prej domislila /*nisem tega*/ (10, M); *Nihče nama ne bo zdaj več* ustavil /*Zdaj nama nihče več ne bo*/ (10, I); Kdo *pa bo* ustavu, če take afne guncata? /*bo pa*/ (11, Š); Rekla si, da se bova hecala, da bova štela, koliko ljudi *bo nama* ustavilo /*nama bo*/ (12, I); Nikar zmeraj znova *mene ne dolži* /*ne dolži mene*/ (12, I); *Hodiva semle* kot dva cepca vsako jutro, zvečer *pa nazaj* /*Semle hodiva*/ (12, I); *Ze ves sem nor* od tega /*Ves sem že nor*/ (12, I).

7. *Popolne ponovitve*: Vsaka popolna ponovitev ene besede ali skupine besed pomeni vedno tudi stopnjevanje pomenske teže, ki je v govoru izraženo ali z večjo jakostjo glasu ali pa z višjo tonsko lego. Stopnjevanje v pisavi je seveda lahko izraženo na različne načine. Najbolj pogosta je oblika, pri kateri stopnjevani del sledi ostalemu stavku na koncu, ločen od njega z vejico ali piko, torej je poudarjen z grafično izpostavljenim položajem: Takih pizd, ki se smehljajo, je *na tone. Na tone* (4, I); Česa jih je strah, ti prekleti bebec? *Česa?* (7, I); *A vidiš, kakšna si, a vidiš?* (7, I); *Niti en procent* jih ne ustavi, *niti en procent* (7, I); *Zapri* že enkrat, lepo te prosim, *zapri* (12, I); *Zakaj* pa potem vsi řinejo tja, *zakaj?* (13, I); *Starava se*, Miša, *starava* (13, I); *ti si, ti* (12, I); *Veš, da nisem* mislil resno. Častna beseda... *Veš, da ne* (13/14, I); *A nisem* dobra, *a?* (4, M); *Kaj* ti misliš, da je ona? *Kaj?* (6, M); *Triinšestdeset* jih je že ustavilo, *triinšestdeset* (11, M); Una frajla, hčerka, veste, — *za nobeno rabo, za nobeno rabo* (6, Ž); *sam leži* pa bere, k dab jetko mela, *vam*

povem: *S a m l e ž i* (6, Ž); *T u t p r t a k n l a s e n e b o m* za južno, naj si kuhajo kokr vejo in znajo, *t u t p r t a k n l a s e n e b o m* (6, Ž); Kr sfehtajo, kaj?, *vidva pa nč. /.../ V i d v a p a n č* (6, Ž); Ico — *kurba si, k u r b a* (12, M); *Dobra mačka, d o b r a* (10, Mopedist); Ah — *non. N o n* (11, Voznik 3). — Sem spada tudi naslednji dvostopenjski primer, ko stoji ponovljeni del povsem samostojno šele pri drugi ponovitvi, ki je prav zaradi tega tudi poudarno najmočnejša: *Kdo jih bo pa za Markota? K d o, pička trapasta? K d o?* (13, I).

Kadar stoji izpostavljeni člen pred stavkom, v katerem je drugi del ponovitve, je stopnjevanje zadnji: *Zakaj? Z a k a j* naj bi se me bali? (3, I); *Že spet. Ž e s p e t* začenjaš blebetati o strahu (8, I); *Ni normalno. Č e s e t a k o n a s m i h a j o — n i n o r m a l n o* (4, M); *Niso. Č e h i n i s o* (7, M); Res, *r e s* je, hvala lepa (7, M); *Ti, t i* si zadovoljna (12, I). Posebna vrsta popolnih ponovitev je stopnjevanje s poudarno besedo (poudarnim členkom, kletvico ipd.): *Same kurbe. S a m e p r e k l e t e k u r b e* (3, I); *Pička trapasta. P a s i r e s t r a p a s t a* (4, I); Zastrupi se, kar daj... *kàdi, t i k a r k à d i* (6, I); *Lahko, s e v e d a l a h k o* (7, I); Ne, *m r t v a, p r a v m r t v a* (11, I); Lahko bi kam šla, *z a r e s š l a*, na dopust (12, I); Deluje kot električna masaža. *P r a v k o t m a s a ž a* (8, M); Vosu. Si pa *r e s v o s u* (8, M); Na, mama, vžemi jo, da še boš branila *p r e d r o p a r j i, p r e d č e s t n i m i r o p a r j i* (9, M).

Stopnjevanje je lahko izraženo tudi tako, da ponovljene besede spremlja komentar, ki je enkrat v trdilni in drugič v nikalni obliki, torej gre za navidezno antitezo (ta govorna figura je običajna predvsem v govoru trgovcev, kjer pogosto slišimo izjave kot: »Ta obleka vam sploh ne stoji slabo. Prav zelo dobro se vam poda.«): *Jebe se jim, t o j e*. Preprosto: *J e b e s e j i m, n i č d r u g e g a n i* (3, I); Zelo učinkovito je v pisavi stopnjevanje z ločenimi zlogi: *Z a p i š i g a. Z a p i - š i g a* (12, M). V zadnjem primeru popolnih ponovitev gre na prvi pogled za linearno ponavljanje, ne pa za stopnjevanje. Samo pozoren premislek nas pripelje do spoznanja, da navidezno linearna vrsta istih elementov ustvarja neki nadpomen, ki izredno dobro ponazarja hermetičnost, časovno istobitnost in hkrati neskončnost položaja, v katerem se je znašel Ico, ko ga je Miša zapustila. Gre torej za stopnjevanje z nadpomenom: *J e b e n t i ... j e b e n t i ... j e b e n t i ... j e b e n t i ...* (14, I).

8. Ponovitve soodnosnega pomena: Tudi pri tem tipu ponovitev gre največkrat za stopnjevanje, ki je prav tako lahko izraženo na različne načine. V prvi skupini navajam primere z navidezno antitezo med trdilno in nikalno obliko: *Zakaj si rekla, da nisva poročena? Z a k a j s i s e z l a g a l a? Z a k a j n i s i p o v e d a l a p o p r a v i c i?*

(6, I); Jaz ne bi ustavil. Jaz že ne. Jaz *bi se maščeval* za vse krivice, ki sem jih doživel (8, I); Da *ostaneš* lepo tam, kjer si. Da *ne laufáš* prec na morje tako kot vsi (11, I); Marko *ni sam*. Moja mama *je z njim*. Mama ga pazi (12, I). — Izredno zanimivo je stopnjevanje z mnogovezjem, pri katerem je zadnji člen splošen pojem, ki zajema vse prejšnje konkretne pojme: Tisti tip je mel prav, ko je rekel, da je tukaj *svinjarija in prah in plini in vse sorte* (12, I); Komarji me bodo požrli *in brenclji in ves ta mrčes* (13, I).

Naslednja vrsta stopnjevanja je dvostopenjski primer razširjanja pomenskega obsega: Že spet začanjaš blebetat *o strahu, o tem, kako se vsi bojijo*, o tem, kako se ves svet trese od groze (8, I). Tudi v primerih ponovitev soodnosnega pomena, ko je ponavljanje posledica dodatnega — v glavnem odvečnega — pojasnjevanja že povedanega, gre za neke vrste stopnjevanje: Potem *se pa ločiva, dajva, vsak zase* (3, M); Ker *me moti, na živce mi gre* (5, I); Čehi ne ustavljajo, *ker imajo polne avtomobile, ker so v vsakem poštirje* noter, ker so reveži, da veš (7, M); Potem bodo pa sploh šibal, kot da nas ni. Nihče ne bo ustavil. *Plin do konca — pa zdravo*. Prav jebal se jim bo (8, I); Pa *zamenjajmo, če hočeta. Jaz grem na vajino mesto, vidva pa na moje* (9, Š). Sem lahko uvrstimo še primere s krajevnim prislovom ali kazalnim zaimkom, ki uvajata višjo, pojasnjevalno stopnjo besedila: Tebe ni zrajcalo *to, da se je nasmehnil*, ampak *to — kako — se je nasmehnil* (4, I); Ni, *tak navaden je* (5, M); Ne..., *takega... posebnega* (5, M); *Povožena ali crknjena, to je eno in isto* (5, I); pa ji je ves načrt padel v vodo in je obležala *tu, na cesti* (5, M); Pa ne boš menda... *slekla se tukaj, na sredi ceste*, kot kakšna... (10, I); V *takem — odprtem* (10, M); Vseeno, samo, da bi bil odprt, *tak športen* (10, M); Že spet začanjaš blebetat *o strahu, o tem, kako se vsi bojijo* (8, I); Da *ostaneš lepo tam, kjer si* (11, I).

9. Zveze z ogovorilnimi glagolskimi izrazi: *Vidiš, kako spretna sem že...?* (4, M, 3 ×); Kdaj *misliš*, da čistijo tole cesto? (5, I, 2 ×); — in *pomisli*, notri je bila še ena cigareta (6, M); Tko sem bla besna, da sem kr klela, *veste*, vam kr po pravic povem (6, Ž, 2 ×); Kaj ti *misliš*, da je ona? (6, M); A *veš*, da Angleži, kurbe, sploh ne ustavljajo (7, I, 5 ×); Ja, *vidiš*, tko je to (7, I, 3 ×); še boš branila pred roparji, pred čestnimi roparji, *veš*, ... k so hudobni (9, M, 4 ×); *Poglej*: A bi tebi bilo prav, če bi že dolgo časa štopal, pa bi potem prišel nekdo drug in se postavil predte? (9, M); *Poslušaj*, človek, midva že štirinajst dni visiva na tem istem placu (9, I).

10. Zveze s členki: Skrij se, *no* (5, M, 3 ×); Pismo rošno, *kako* si ti za luno (4, I, 2 ×); Spij dvojni c, za žejo, *no* (4, I, 2 ×); Na filmu, *ja... to že* (5, I, 4 ×); Sva, *ja* (5, M, 6 ×); *Ja*, sej ni dost (6, Ž, 4 ×); *No*, pa srečno (6, Ž); *Ja* jebenti — kako — kaj pa je pol? (11, Š, 3 ×).

11. Zveze s poudarnimi zaimki, prislovi in členki: *Same* kurbe, *same* preklete kurbe (5, I, 3 ×); Ti si mojster za to, da človeku zagreniš *kakšen* lep trenutek (4, M); — ali pa je to *preprosto* v skladu z ne vem kakšno njegovo prekleto fiksno idejo (4, I); Ti bi bil zraven, *jasno* (5, M); Človek bi moral imet svojo lastno metlo in *lepo* pometat (5, I, 3 ×); Jaz nisem *noben* smetar (5, I, 2 ×); — *tako* za štos — (6, M); Kupvala sem, a *ti* ne gre to preklemsko kolo in poč na vsem lepem (6, Ž, 2 ×); Masti pa *tut* smolo, a ne res? (6, Ž, 4 ×); *Prav* smilita se mi že (6, Ž); kokr jaz *takole* vidm (6, Ž); Pa *očitno* nisva hotela (8, I); *Prav* jebal se jim bo (8, I); Dobro, da vem, *kakšne* kurbe so ljudje (8, I); Brez *vsakega* smisla (8, I); *Kar* *nekam* užaljen je (9, 2 ×); To si si *gladko* zmislila (9, I); Saj mu *tako* zmeraj jaz kupujem igrače (9, I); Če prideš štopat, pa je nekdo že na cesti, se *pač* postaviš za njim (9, I, 2 ×); pa so se mi *mal* zagraušal tisti pregovori (9, Š, 2 ×); Štopar je videti *prav* nevaren tip (9); Na to sem *tut* že mislu (9, Š); Drugač bi ti jih *prav* rad posodu (9, Š); *Jasno*, take tipe je treba zaje-bavat do smrti (10, I, 2 ×); Z *nobenim* drugim ne greva (11, I); Midva nisva *nobena* zapečkarja (11, M); Samega pa *tudi* ne moreš pustiti doma (12, M, 2 ×); Pusti že *enkrat* mojo mamo pri miru (12, I, 3 ×); *Kar* priznaj (13, I); *Kar* pejt, kamor te je volja (13, M).

Analiza pogostnosti govornih skladijskih značilnosti v jeziku posameznih oseb TV-igre kaže, da v isti količini teksta, kjer govori Miša poprečno 10 primerov le-teh, govori Štopar 12 primerov, Ico 16, Ženska pa kar 100. Ta ugotovitev znova potrjuje naša prejšnja dognanja iz analize nezbirnih glasovnih in besednih značilnosti; izjema, ki na prvi pogled ruši dosedanje analize, je le Štoparjev govor, saj le-ta po pogostnosti govornih skladijskih značilnosti zaostaja za Icem. Seveda je težko povsem zanesljivo ugotoviti, kaj je pravi vzrok tej nedoslednosti; v veliki meri je vzrok za množično pojavljanje vsaj nekaterih vrst govornih skladijskih značilnosti govorjenje v afektu ali vsaj občutveno obarvanem razpoloženju, ki je zelo pogosto pri Miši, Icu in Ženski, manj pa pri Štoparju — ta je izrazito razumska in samoobvladujoča se osebnost —, zato je tudi povsem razumljivo, da je govornih skladijskih značilnosti pri njem manj.

Ob koncu moram poudariti, da je uporaba govornih skladenjskih značilnosti zelo pozitivna tako v tekstu, ki je namenjen branju, ker s tem posreduje pisatelj bralcu imitacijo živega govora, kot predvsem v tekstu, ki je predloga za govorno plat televizijske uprizoritve, ker ravno govorna skladnja — v nasprotju z neobčevalno, ki naredi govor prisiljen in izumetničen — zagotavlja popolnoma naraven in dosleden govor. Pričakovati smemo, da bi Jovanovič govorne skladenjske značilnosti pri predelavi tega teksta v scenarij in dalje v snemalno knjigo ohranil, zato lahko odločitev za njihovo uporabo in njihovo realizacijo v celoti štejemo za uspešni.

РЕЗЮМЕ

Анализ нелитературных элементов в фонологии показал, что Йованович речь своих персонажей характеризует в зависимости от социальной местной среды путем количественного отбора нелитературных фонологических особенностей. Таким образом дана возможность — вопреки обще-персональному употреблению особенностей разных социальных разновидностей языка — при помощи определения частотности нелитературных фонологических особенностей в речи отдельных персонажей установить, что речь Миши принадлежит сфере литературного языка, речь Ицо сфере общего разговорного языка, речь Штопара сфере ljubljanskego разговорного языка и речь Жены сфере ljubljanskego диалекта. Неизбежным следствием такой характеристики являются разные непоследовательности при проведении нелитературных фонологических особенностей. Эти непоследовательности частично и находят свое оправдание в действительной (индивидуальной) речи и в самом тексте, который в этом случае предоставлен чтению. По этой причине нелитературные элементы в тексте не образуют системы, они употребляются лишь как репрезентанты стилемных категорий. Дальнейший анализ нелитературных особенностей в речи отдельных персонажей подтвердил мнение, что Йованович употреблял их намеренно, ведь их частотность зависит и от языкового уровня собеседника отдельного персонажа от его эмоционального состояния. (Центральные персонажи телевизионной пьесы Миша и Ицо беседуют с Женой почти чисто литературным языком, ибо только эта языковая разновидность дает возможность обоюдной коммуникации — частотность нелитературных особенностей в эмоционально насыщенных ситуациях несравненно больше нормальной.) Передача нелитературных фонологических особенностей на письме в общем адекватна, несостоятельными являются только примеры несоблюдения орфографических правил словенского литературного языка.

Анализ нелитературной лексики подтвердил результаты анализа нелитературной фонологии.

Анализ нелитературных элементов в морфологии и в речевом синтаксисе показали, что и нелитературные морфологические особенности и речевые синтаксические особенности с определенным успехом включаются в целое нелитературного языкового изложения.